

Blok II – CRBRz w grupie kapitałowej – jak zidentyfikować beneficjenta?: Paulina Szewc

1. Kim zgodnie z ustawą jest beneficjent rzeczywisty?

Beneficjentem rzeczywistym jest zawsze osoba lub osoby fizyczne, które sprawują bezpośrednio lub pośrednio kontrolę nad spółką poprzez posiadane uprawnienia, wynikające z okoliczności prawnych lub faktycznych, umożliwiające wywieranie decydującego wpływu na czynności lub działania podejmowane przez spółkę. Kompleksową definicję beneficjenta rzeczywistego możemy znaleźć w art. 2 ust. 2 pkt 1) ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Podstawową przesłanką uznania za beneficjenta rzeczywistego spółki będącej osobą prawną, jest posiadanie więcej niż 25% ogólnej liczby udziałów/akcji czy głosów w organie stanowiącym. Natomiast w ustawie znajdują się także mniej oczywiste zapisy (jak np. samodzielne kierowanie polityką finansową spółki, wykonywanie prawa głosu w organie stanowiącym na podstawie innej niż własność akcji lub udziałów). Ważne, by podczas ustalania beneficjenta rzeczywistego przeanalizować wszystkie przesłanki.

2. Kto jest beneficjentem rzeczywistym spółki zależnej od spółki publicznej?

To zależy od struktury całej grupy kapitałowej. Będą zdarzały się sytuacje, że beneficjentem spółki zależnej będzie beneficjent spółki publicznej, natomiast nie zawsze. Każdorazowo potrzebna jest kompleksowa analiza przesłanek ustawowych i uprawnień współników.

3. Czy jeśli spółka publiczna nie ma spółek zależnych, to musi wskazywać beneficjenta rzeczywistego na żądanie banku?

Bank jako instytucja obowiązana ma obowiązek ustalenia beneficjenta rzeczywistego swojego kontrahenta. Spółka może odmówić udzielenia takiej informacji, ale musi liczyć się z tym, że w takim wypadku bank może odmówić wykonania usługi (np. udzielenia kredytu).

4. Na jakiej podstawie prawnej bank może żądać od spółki zależnej podania beneficjenta rzeczywistego i jakich danych może żądać? Czy spółka zależna może odesłać bank do CRBZ?

Bank jest instytucją obowiązana w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Zgodnie z art. 33 ustawy *Instytucje obowiązane stosują wobec swoich klientów środki bezpieczeństwa finansowego*. Jedynym ze środków bezpieczeństwa finansowego (pełny katalog zawiera art. 34 ustawy) jest właśnie identyfikacja beneficjenta rzeczywistego oraz podejmowanie uzasadnionych czynności w celu weryfikacji jego tożsamości oraz ustalenia struktury własności i kontroli.

5. Jak zabrać się za identyfikację beneficjenta? Jakie dokumenty zebrać?

Najłatwiej posłużyć się checklistą zawierającą wszystkie przesłanki ustawowe i weryfikować krok po kroku czy dana przesłanka jest w spółce spełniona. Warto zebrać też aktualną strukturę grupy kapitałowej, wyciągi z KRS (i ewentualnych zagranicznych odpowiedników), status spółki i inne umowy/uchwały dot. np. zastawienia udziałów czy przyznania poszczególnym współnikom/akcjonariuszom szczególnych uprawnień.

6. Jak „daleko” szukamy beneficjenta? Czy jeżeli grupa kapitałowa jest duża, część spółek ma siedzibę za granicą to możemy zawęzić krąg poszukiwań?

Beneficjenta szukamy do samego końca (do samej „góry” struktury grupy kapitałowej) i żadna sytuacja nie umożliwia zawężenia kręgu poszukiwań. W międzynarodowych grupach kapitałowych bardzo często będzie zdarzała się sytuacja, gdy beneficjentem rzeczywistym polskiej spółki, będzie obywatel innego państwa.

7. Co w sytuacji gdy współnikiem spółki są tylko i wyłącznie inne spółki?

Beneficjenta szukamy do samego końca. Na końcu struktury albo znajdują się osoby fizyczne, które spełnią przesłanki uznania za takie, które kontrolują spółkę albo – jeśli zostaną spełnione przesłanki ustawowe – zgłosimy tzw. beneficjenta zastępczego.

8. Kto jest beneficjentem rzeczywistym akcjonariusza spółki publicznej?

Osoba fizyczna sprawująca kontrolę nad akcjonariuszem. Nie ma znaczenia czy w strukturze występuje spółka publiczna czy nie. Należy zbadać udziałowców akcjonariusza i jak w każdym przypadku przejść wszystkie ustawowe przesłanki.

9. Czy akcjonariusz spółki publicznej ma obowiązek wskazania swojego beneficjenta rzeczywistego?

Jeżeli prowadzi działalność w formie spółki wymienionej w art. 58 ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu to ma obowiązek identyfikacji i zgłoszenia swojego beneficjenta do CRBR. Może być także poproszony o identyfikację swojego beneficjenta na wezwanie instytucji obowiązanej, której jest kontrahentem (np. banku).

10. Czy musimy szukać beneficjentów rzeczywistych akcjonariuszy emitenta, czy możemy poczekać, aż dane znajdą się w CRBR? Co będzie, jeśli takie dane się tam nie znajdą?

Spółka publiczna, jeżeli nie jest instytucją obowiązaną, zasadniczo nie ma obowiązku poszukiwania beneficjentów rzeczywistych akcjonariuszy. Jeżeli z jakichś przyczyn (np. wsparcie w identyfikacji beneficjenta spółki córki) spółka musi zidentyfikować beneficjenta akcjonariusza, może skorzystać z informacji dostępnych w CRBR. Natomiast warto nie ograniczać się tylko do tej informacji, a potwierdzić ją jeszcze w innych źródłach (np. dostępnych rejestrach) oraz zweryfikować aktualność danych z CRBR.

11. Czy w przypadku gdy nie da się ustalić beneficjenta rzeczywistego w spółkach zależnych, w których 100% udziałów ma spółka publiczna wskazujemy zarząd spółki zależnej czy spółki matki?

Tzw. beneficjenta zastępczego czyli osobę fizyczną zajmującą wyższe stanowisko kierownicze możemy wskazać tylko jedynie w przypadku udokumentowanego braku możliwości ustalenia lub wątpliwości co do tożsamości beneficjenta rzeczywistego osoby prawnej. W omawianym przypadku będą to osoby fizyczne zajmujące wyższe stanowisko kierownicze (zazwyczaj zarząd) w spółce zgłaszanej (zależnej), a nie w spółce matce.

12. Czy jeśli spółka publiczna posiada spółki zależne w 100% za granicą, to czy ze względu na przepisy innych państw, każda z nich może mieć innego beneficjenta rzeczywistego? Czy powinniśmy w tym zakresie dążyć do ujednoczenia i wykazywania jednego beneficjenta dla wszystkich spółek?

Ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz definicja beneficjenta w niej zawarta dotyczy tylko i wyłącznie spółek polskich (zarejestrowanych w polskim KRS). Zagraniczne spółki zależne będą zatem poszukiwać i zgłaszać swojego beneficjenta rzeczywistego w oparciu o przepisy obowiązujące w ich państwie rejestracji. Może zdarzyć się tak, że każda ze spółek zależnych będzie miała innego beneficjenta rzeczywistego.

13. Czy osoba pełniąca funkcję w zarządzie i będąca akcjonariuszem z udziałem ok. 10% ale przy dużym rozdrobnieniu faktycznie decyduje o funkcjonowaniu spółki jest beneficjentem?

Należy zweryfikować uprawnienia osobiste wspólników. Samo posiadanie 10% udziałów oraz zasiadanie w Zarządzie spółki nie musi powodować automatycznego uznania za beneficjenta, ale bycie wspólnikiem i jedynym członkiem zarządu uprawnionym do samodzielnego kierowania polityką finansową i operacyjną spółki już tak.

14. Kto jest beneficjentem rzeczywistym w spółkach osobowych (np. komandytowej czy komandytowo-akcyjnej)?

Nie można z góry określić kto będzie beneficjentem w danym rodzaju spółki. Konieczna jest każdorazowa weryfikacja ustawowych przesłanek. Może to być np. komandytariusz,

komplementariusz lub akcjonariusz. W zależności od wartości wkładów, posiadanych uprawnień i ew. uprzywilejowania.

15. Czy spółka zależna będąca spółką komandytową jest zobowiązana do ustalania beneficjenta rzeczywistego gdy spółka publiczna jest jedynym jej komplementariuszem i spółką dominującą dla spółki komandytowej?

Tak. Każda spółka komandytowa ma obowiązek ustalenia i zgłoszenia swojego beneficjenta rzeczywistego do CRBR. Bez względu na to kto jest jej wspólnikiem.

16. Jak zarządzać ryzykiem nałożenia kary w przypadku nieuzyskania informacji o ostatecznym beneficjencie rzeczywistym, mimo podjęcia działań w tym zakresie. Jakie dokumenty i w jakiej formie trzeba zebrać, żeby zmitygować odpowiedzialność osobistą członka zarządu?

Jeżeli spółka zrobiła wszystko by uzyskać informacje o beneficjencie rzeczywistym (m.in. skorzystała z dostępnych rejestrów, wystosowała maile/pisma do udziałowców/akcjonariuszy, przeanalizowała dokumenty wewnętrzne spółki oraz wszystkie ustawowe przesłanki) w pewnych sytuacjach, można powiedzieć, że istnieje udokumentowany brak możliwości ustalenia beneficjenta rzeczywistego. W takiej sytuacji jako beneficjenta należy podać osobę fizyczną zajmującą wyższe stanowisko kierownicze w spółce. Warto taką sytuację potwierdzić wewnętrzną uchwałą Zarządu i udokumentować odpowiednio proces i wynik gromadzenia danych i podejmowania decyzji. Natomiast z przesłanki tej nie można korzystać automatycznie i bezrefleksyjnie.